

**KARYA-KARYA B. M. SYAMSUDDIN
SATU ANALISIS
INTRINSIK DAN EKTRINSIK**

OLEH

EFRIZAL. A.S

JGAZ 01002

**DISERTASI YANG DIKEMUKAKAN UNTUK MEMENUHI SEBAHAGIAN
DARIPADA SYARAT MEMPEROLEH IJAZAH SARJANA
PROGRAM MASTER OF ART (M. A)
AKADEMI PENGAJIAN MELAYU
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
MALAYSIA**

**AKADEMI PENGAJIAN MELAYU
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
MALAYSIA
2002**

Perpustakaan Universiti Malaya

A511194595

LEMBARAN PENGESAHAN TESIS

**JUDUL: KARYA - KARYA B.M. SYAMSUDDIN
SATU ANALISIS
INTRINSIK DAN EKTRINSIK**

SESI PENGAJIAN 2001/2002

SAYA EFRIZAL. A. S

Mengaku membenarkan tesis Sarjana ini disimpan di Perpustakaan Universiti Malaya dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut:

1. Tesis adalah hak milik Universiti Malaya
2. Perpustakaan Universiti Malaya dibenarkan membuat salinan untuk tujuan pengajian sahaja
3. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan tesis ini sebagai bahan pertukaran di antara Institusi Pengajian Tinggi
4. Tidak terhad

Disahkan Oleh

(Tanda Tangan Penyelia)

Prof. Madya, DR. Zahir. Bin Ahmad
Penyelia

Tarih: 22/9/02

Efrizal. A. S.

Alamat Tetap : 7461.L.1 Jln Puchong
Batu 14 Kg Baru 47100 Puchong
Selangor Darulehsan.

Tarih:

PENGAKUAN

Saya akui bahawa karya ini adalah hasil kerja saya sendiri, kecuali nukilan dan ringkasan yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya

September 2002

EFRIZAL.A.S

JGAZ 01002

PENGHARGAAN

Saya ingin menyampaikan ucapan terima kasih yang tidak terhingga kepada yang amat terhormat **Prof, Madya, DR. Zahir. Bin. Ahmad** dan segenap **Pensyarah Akademi Pengajian Melayu Universiti Malaya**, yang tidak jemu-jemunya dan dengan penuh sabar membimbing dan mengawasi dalam penyelenggaraan tesis ini . Di bawah bimbingan dan pengawasan beliau saya telah banyak mendapat nasihat, tunjuk ajar dan teguran yang sifatnya membina. Di atas sumbangan beliau yang tidak terhingga sekali lagi saya ucapkan terima kasih

Saya juga ingin menyampaikan rasa terima kasih saya kepada segenap **Pensyarah dan Staf Administrasi di Akademi Pengajian Melayu, Universiti Malaya**, karena telah sudi menolong saya dalam mengusahakan tesis ini dengan memberi nasihat dan tunjuk ajar yang berguna , jasa dan budi baik beliau tidak dapat saya nilai hanya Allahlah yang akan membalas kesemuanya itu. Amin Yarab bilalamin.

E f r i z a l , A . S .

DEDIKASI

**UNTUK ANAK DAN ORANG TUA
SERTA ISTERI TERSAYANG**

Efrizal. A. S

ABSTRAK

Kajian ini merupakan analisis deskriptif terhadap Karya-karya B.M. Syamsuddin yang banyak menulis dalam bentuk cerita rakyat atau kanak-kanak, roman sejarah, cerita pendek dan cerita bersambung, sandiwara radio serta karya-karya ilmiah. Kajian ini hanya menganalisis tiga bentuk dari karya-karya B. M. Syamsuddin berupa; cerita rakyat atau kanak-kanak, roman sejarah dan cerita pendek.

Karya-karya daripada B. M. Syamsuddin ini mempunyai suatu kelebihan, beliau mempunyai gaya bercerita dan set/ latar daripada cerita itu berasal daripada kalangan laut, sungai, hutan dan gunung yang ada di Daerah Kepulauan Riau dan Semenanjung Melaka tepatnya pulau yang dihuni oleh rumpun bangsa Melayu. B. M. Syamsuddin merupakan salah seorang putera Melayu, dalam karya-karyanya tercermin sebahagian watak-watak orang Melayu yang penuh dengan budi pekerti, sopan santun yang tinggi dan nilai agama yang kuat, selain itu pengarang juga menunjukkan tingkat emosional orang Melayu yang dapat kita sebutkan bermula daripada malu, merajuk, menghindar, latah dan aruk, serta amuk. Selanjutnya dapat juga dilihat, bahawa ada nilai estetika keMelayuan.

Kajian ini menganalisis daripada struktur intrinsik dan ekstrinsik yang ada dalam karya-karya B.M. Syamsuddin sebagaimana penulis sebutkan di atas, yang meliputi. Tema, set/latar, alur, perwatakan, gaya, dan hubungan sistematik antara tokoh. selain itu penulis juga mengkaji unsur ekstrinsiknya yang meliputi gambaran sosial kehidupan masyarakat Melayu Kepulauan Riau dilihat daripada estetika Melayu.

B. M. Syamsuddin adalah seorang pengarang yang sifat kepengarangan tradisional, yang hanya mempunyai bakat alam, namun mempunyai jiwa Melayu yang khas, maka dalam karya-karyanya selalu mempunyai tema-tema yang unik. Tema yang terdapat daripada cerita rakyat dan kanak-kanak adalah "Perbuatan Jahat Akan Mendapat Ganjaran, Perbuatan Baik Akan Mendapat Balasan". Tema daripada Roman Sejarahnya adalah "Cinta Dan Perjuangan". Tema yang dapat kita sebutkan dalam cerpennya adalah "Keseimbangan Hidup Dalam Pergaulan dan Lingkungan".

Pengarang dididik dan dibesarkan dalam kehidupan Melayu yang sebenar Melayu. Jadi dengan adanya karya-karya B.M. Syamsuddin yang berbentuk cerita rakyat dan kanak-kanak, roman sejarah dan cerita pendeknya, nilai adat-istiadat masyarakat Melayu akan kembali tergalikan dan muncul sesuai dengan perkembangan zaman, dengan harapan dapat berkembang kembali sesuai

dengan semboyan Hang Tuah “ Tak Kan Hilang Melayu Di Bumi Gugur Satu Tumbuh Seribu”. Hasil kajian ini diharapkan dapat membuka khazanah pemikiran kesusasteraan, khususnya adalah sosial budaya Melayu dalam perkembangan pembangunan budaya negeri serumpun.

Abstract

This work is descriptif analyzed by B.M.Syamsuddin works who wrote in Historical's Romance, short and episode story and folk story or child, is unwritten literary tale to be a written work. This Romance placed in Riau Islands and Malacca straits which dwelt by Malay habitat groups.

In his works reflected all characters of Malay people such as : Polite, Strong religion, and Friendship. And the writer exposed the emotional aspects of Malay people in their daily characters in society such as, angry, shy, sulk, nervous and prevention . He was more interested to analyze about structural literary itself which include setting, theme, plot, acting, style and systematic relation of actors. And then, he also tries to find out an extrinsic and intrinsic aspects of it in Malay society refer to social enviroment of Malay.

BM. Syamsuddin was a traditional characterization's writer which tend to specially Malay characteristics and had a genius of his works. He had an unique theme is able to look on three of his works such as ; Romance, Short story and Folk or Child story which are different each others. Romance themed " Love and struggle ", his short story is " An equilibrium of live between enviroment and social intercourse, on the other side Folk and Child story themed " The wicked behavior gets a punishment and The good behavior gets a reward.

The writer really analyzed a reality of Malay society in his works . So, based on this BM.Syamsuddin's works can be increased the Malay's culture in point of views and able to progress it as a having slogan by Hang Tuah (Malay Hero)" *It's Malay never lost in the world, one fell will be a thousand coming up*" . This work is expected to invite another literary though, especially built a development of land culture's family.

KANDUNGAN

JUDUL	i
LEMBARAN PENGESAHAN	iii
PENGAKUAN	iv
PENGHARGAAN	v
DEDIKASI	vi
ABSTRAK	vii
ABSTRACT	x
KANDUNGAN	xii
BAB I PENDAHULUAN.....	1
1.0. Pengenalan.....	1
1.1. Latar Belakang Kajian.....	2
1.2. Batasan Kajian.....	5
1.3. Rumusan Kajian.....	10
1.4. Dasar Pandangan dan Kerangka Kajian.....	11
1.5. Asumsi dan Hipotesis.....	15
1.6. Sumber Data dan Metodologi.....	17
1.7. Tujuan Kajian.....	19

1.8. Tinjauan Terhadap Kajian-kajian Terdahulu.....	21
1.9. Penutup.....	37
BAB II KERANGKA TEORITIS.....	40
2.0. Pengenalan.....	40
2.1. Konsep-konsep	41
2.2. Model Kajian.....	60
2.2.1. Model Kajian Sulastin Sutrisno, 1983. Hikayat Hang Tuah “ Analisa Struktur dan Fungsi” (Gadjah Mada University Press Yogyakarta).....	60
2.2.2. Model Kajian M. Syafriadi, 1987. “Tinjauan Intrinsik Dalam Hikayat Tun Bijid” Yang dihimpun oleh BM. Syamsuddin (Skripsi Universitas Riau Pekanbaru).....	69
2.2.3. Model Kajian Yang Dilakukan.....	83
2.3. Penutup.....	90
BAB III B.M. SYAMSUDDIN SEBAGAI PENGARANG.....	93
3.0. Pengenalan.....	93
3.1. Riwayat Hidup B. M. Syamsuddin.....	94
3.2. Karya - karya B. M. Syamsuddin.....	99

3.2.1. Karya B. M. Syamsuddin Yang Berbentuk Kanak-kanak dan Cerita Rakyat Riau.....	101
3.2.2. Karya B.M. Syamsuddin Yang Berbentuk Roman Sejarah.....	104
3.2.3. Karya B.M. Syamsuddin Yang Berbentuk Cerita Pendek.....	106
3.2.4. Karya B.M. Syamsuddin Yang Berbentuk Ilmu Populer.....	113
3.2.5. Karya B.M. Syamsuddin Yang Berbentuk Teater.....	114
3.2.6. Karya B.M. Syamsuddin Yang Berbentuk Cerita Bersambung.....	114
3.3. Penutup.....	115

BAB IV PEMBAHASAN KARYA B.M. SYAMSUDDIN DALAM

BENTUK CERITA RAKYAT DAN KANAK-KANAK.....116

4.0. Pengenalan.....	116
4.1. Kajian Intrinsik.....	116
4.1.1. Tema Cerita.....	117
4.1.2. Alur/ Plot.....	126
4.1.3. Perwatakan Tokoh Cerita.....	131
4.1.4. Latar.....	136
4.1.5. Gaya Pengarang.....	139
4.1.6. Hubungan Sistematis Antara Tokoh.....	142
4.2. Kajian Ektrinsik.....	144
4.3. Penutup.....	150

BAB V PEMBAHASAN ROMAN SEJARAH KARYA
B.M. SYAMSUDDIN.....152

5.0. Pengenalan.....	152
5.1. Pembahasan Unsur Intrinsik.....	153
5.1.1. Tema.....	153
5.1.2. Perwatakan Tokoh.....	160
5.1.3. Alur (Plot).....	167
5.1.4. Hubungan Sistematis Antara Tokoh.....	173
5.1.5. Latar.....	183
5.1.6. Gaya Pengarang.....	188
5.2. Pembahasan Unsur Ektrinsik.....	192
5.3. Penutup.....	198

BAB VI PEMBAHASAN KARYA B.M. SYAMSUDDIN DALAM
BENTUK CERPEN.....200

6.0. Pengenalan.....	200
6.1. Kajian Intrinsik.....	201
6.1.1. Tema.....	201
6.1.2. Alur/Plot.....	211
6.1.3. Perwatakan Tokoh.....	213

6.1.4. Latar.....	216
6.1.5. Gaya Pengarang.....	218
6.1.6. Hubungan Sistematis Antara Tokoh.....	221
6.2. Kajian Ektrinsik.....	224
6.3. Penutup.....	226
BAB VII KESIMPULAN	228
7.0. Deskripsi.....	228
7.1. Kesimpulan Penelitian.....	229
DAFTAR PUSTAKA.....	232
LAMPIRAN.....	236
I. Sinopsis Hikayat Hang Tuah.....	238
II. Sinopsis Karya B.M. Syamsuddin Dalam Bentuk Cerita Rakyat Dan Kanak-kanak.....	243
1. Sikelincing Dengan Sepasang Terompah Nenek Gasi.....	243
2. Batu Belah Batu Betangkap.....	247
3. Harimau Kuala.....	251
4. Ligon.....	252
5. Dua Beradik Tiga Sekawan.....	253

6. Cik Puan.....	255
7. Asal Usul Nama Kota Pekanbaru.....	256
8. Batu Rantai.....	260
9. Mambang Linau.....	264
10. Putri Tujuh.....	268
11. Batang Tuaka.....	270
12. Datuk Patih.....	273
13. Lubuk Bendahara.....	276
14. Awang Garang.....	279
15. Dongeng Mengapa Ikan Tongkol Memakan Bulu Ayam.....	282
III. Sinopsis Karya B.M. Syamsuddin Dalam Bentuk Roman Sejarah.....	284
1. Damak Dan Jalak.....	284
2. Tun Biajid.....	305
3. Braim Panglima Kasu Barat.....	321
IV. Sinopsis Karya B.M. Syamsuddin Dalam Bentuk Cerita Bersambung.....	333
1. Perkawinan Di Atas Gelombang.....	333
2. Ombak Bersabung.....	334
V. Sinopsis Karya B.M. Syamsuddin Dalam Bentuk Cerita Pendek.....	335
1. Jiro San Tak Elok Menangis.....	335
2. Bintang-bintang Jasa Cikgu Musa B.A.....	338

3. Dan Selesailah.....	341
4. Pemburu Rusa Sepanjang Pipa.....	344
5. Kemantan Muda Roh Belian.....	349
6. O c u	352
7. Batam Perburuan.....	355
8. Taikong.....	358
9. Wan Itah.....	362
10. Burung-burung Camar.....	366
11. Bianglala Di langit Natuna.....	369
12. Cengkeh Pun Berbunga Di Natuna.....	372
13. Gadis Berpalis.....	378
14. Tok Bandar.....	383
15. Nong Sahara.....	386
16. Perempuan Sampan.....	389
17. Gelombang Ngidam.....	394
18. Kembali Ke Bintang.....	398
19. Asrama Itu Telah Tiada.....	402
20. Debar laut Galang.....	407
21. Nang Nora.....	410